

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

تربیت توحیدی

دفتر نخست

www.ketab.ir

«گروه علمی اخلاق و تربیت»

۱۴۰۰

رجبی، آرش، ۱۳۵۵ -

تربیت توحیدی دفتر نخست / مولف آرش رجبی: تهیه و تنظیم گروه علمی اخلاق و تربیت.

قم: مرکز مدیریت حوزه‌های علمیه خواران، مرکز نشر هاجر، ۱۴۰۰.

۱۸۰ص: ۱۴/۵×۲۱/۵ س.م.

۸-۳۴۷-۳۷۸-۶۰۰-۹۷۸

فیبا

کتابنامه: ص[۱۷۴]-[۱۸۰]: همچنین به صورت زیر نویس.

توحید (Tawhid (Unity of God

خداشناسی (اسلام) — Knowableness (God (Islam)

اخلاق اسلامی Islamic ethics

حوزه علمیه قم، مرکز مدیریت حوزه‌های علمیه خواران، مرکز نشر هاجر

Hozeh Elmieh Qom, Center management Hozeh Elmieh sisters, Centre Publications hajar

حوزه علمیه قم، مرکز مدیریت حوزه‌های علمیه خواران، گروه علمی اخلاق و تربیت

۸۴۴۹۴۶۶ ۲۹۷/۴۲ BP۲۱۷/۴

تربیت توحیدی دفتر نخست

نویسنده: آرش رجبی

تهیه و تنظیم: گروه علمی اخلاق و تربیت

مرکز نشر هاجر - ناشر تخصصی زن و خانواده

تعداد صفحه و قطع: ۱۸۰ صفحه رقعی، نوبت چاپ: اول / تابستان ۱۴۰۰

قیمت: ۳۱۰/۰۰۰ ریال، شمارگان: ۶۰۰۰ نسخه، چاپخانه: زلال کوثر

شابک: ۸-۳۴۷-۳۷۸-۶۰۰-۹۷۸

نشانی: قم - بلوار معلم - مجتمع ناشران - واحد ۱۱۴

تلفن: ۳۱۰۱۵-۰۲۵ پیامک: ۱۰۰۰۳۱۰۱۵

hajarpub.ir info@hajarpub.ir

پیشگفتار

حوزه‌های علمیه شیعه، وارث میراث ماندگار علوم و معارف اهل بیت علیهم‌السلام و پاسدار حریم و کیان شریعت و عقاید اسلامی‌اند. این رسالت خطیر، مسؤولیت عالمان دین‌باور را در عرصه تعلیم و تربیت، چند برابر کرده است. دغدغه‌های همیشگی عالمان متعهد و طلاب و فضلاء دلسوز نسبت به اصلاح و غنابخشی کئی و کیفی شیوه‌ها، متون و الگوهای آموزشی، در راستای بالندگی، پویایی و کارآمدی نظام آموزشی حوزه، ضرورت بازنگری و اصلاح و تدوین متون بدیع و کارآمد را مورد تأکید قرار می‌دهد.

منزلت و رفعت جایگاه متون درسی در حوزه‌ها و بهره‌مندی از ثراث گران‌سنگ و ذخایر ارزشمند متون قوی، از صلحای سلف و وزانت و اعتبار مؤلفان آنها ایجاب می‌کند که در اصلاح و تدوین متون درسی، اهتمام و دقت و تأمل شایسته مبذول شود. همچنین دگرگونی و تحول در گرایش‌ها، نیازها، انتظارات، شیوه‌ها و الگوهای تعلیم و تربیت، مسؤولیت متولیان و متصدیان امر آموزش و پژوهش و برنامه‌ریزی درسی را در حوزه افزون می‌سازد تا به صورت مستمر با ارائه روش‌ها و قالب‌های بدیع و با ارتقای محتوا به اصلاح و تدوین متون درسی، همت گمارند.

ازاین‌رو مرکز مدیریت حوزه‌های علمیه خواهران براساس ضرورت‌ها و نیازهای یاد شده، به اصلاح و تدوین متون درسی اقدام و ده‌ها جلد کتاب درسی را طراحی، تدوین و منتشر کرده است. در این فرایند سعی شده که با حفظ اصالت و غنای محتوایی گنجینه‌های ارزشمند برجای مانده از عالمان گذشته، با کاربست تکنولوژی آموزشی و مراعات اصول، معیارها و الگوهای جدید، متونی متناسب با اهداف خود، در چارچوب برنامه‌ها و سرفصل‌های مصوب و سطح علمی و انتظارات فراگیران ارائه کند.

پیمودن این مسیر بلند و طولانی، به مساعدت و حمایت همه جانبه استادان، صاحب‌نظران، مدیران و طلاب معزز نیازمند است که با ارائه پیشنهادها، نقدها و

دیدگاه‌هایشان از طریق رایانامه (Motoon@whc.ir)، ما را در بهبود بخشی و طی نمودن درست و صحیح این مسیر صعب و دشوار، یاری دهند.

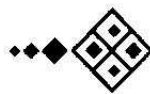
در اینجا فرصت را غنیمت می‌شماریم و از تمامی دست‌اندرکاران این طرح سترگ، به ویژه مدیر محترم حوزه‌های علمیه خاوران، حجت الاسلام والمسلمین عبدالکریم بهجت‌پور، که مطالب کتاب تحت اشراف و براساس جلسات تدریس ایشان تدوین شده است، همکاران علمی این اثر، آقایان حجت الاسلام دکتر آرش رجبی، حجت الاسلام دکتر محمد میثم حقگو و فاضله مکرمه سرکار خانم صادقه یوسفی، و هم‌چنین مدیر محترم گروه اخلاق و تربیت، حجت الاسلام والمسلمین سید محمد حسن ابوترابی فرد، قدردانی می‌کنیم و تلاش خالصانه آنان را ارج می‌نهم.

مرکز مدیریت حوزه‌های علمیه خاوران

www.ketab.ir

فهرست مطالب

مقدمه	۱۰
گفتار نخست: معرفت الله	۱۵
برنامه کاربردی (۱)	۲۰
اندیشه؛ روش خاص قرآن در تربیت اخلاقی	۲۱
گفتار دوم: آثار و فواید معرفت الله	۲۳
۱. ایجاد حصن و حصار امن الهی	۲۳
۲. ایجاد ظرفیت درونی مراقبتهای ظاهری و باطنی	۲۴
۳. شکلگیری حالت غنای باطنی و استغنا از غیر خداوند	۲۵
۴. خدامحوری در همه امور و اظهار تذلل و نیاز به بارگاه الهی	۲۷
برنامه کاربردی (۲)	۳۰
اندیشه؛ بیداری	۳۱
گفتار سوم: معرفت به ربوبیت و طریق تحصیل آن	۳۳
تفاوت معرفت الله و معرفت به ربوبیت	۳۳
تربیت توحیدی، مقصد و رسالت همه پیامبران الهی	۳۵

- ۳۶..... معرفت نفس، طریق معرفت به ربوبیت
- ۳۷..... احادیث معرفت نفس
- ۳۹..... برنامه کاربردی (۳)
- ۴۰..... اندیشه؛ معرفت نفس
- ۴۱..... گفتار چهارم: تسلیم و عبودیت
- ۴۳..... تبلور عبودیت در «نماز»
- ۴۶..... برنامه کاربردی (۴)
- ۴۸..... اندیشه؛ التزام به شریعت
- ۴۹..... گفتار پنجم: غفلت و طغیان
- ۵۳..... برنامه کاربردی (۵)
- ۵۴..... اندیشه؛ خطر غفلت
- ۵۶..... گفتار ششم: حکمت و عدالت ربوبی
- ۵۸..... داستان اصحاب باغ در سوره قلم
- ۶۱..... جریان اهل عبودیت و تقوا
- ۶۲..... برنامه کاربردی (۶)
- ۶۳..... اندیشه؛ آثار گسترده تقوا
- ۶۴..... گفتار هفتم: ایمان، کفر، بیمار دلی
- ۶۴..... ایمان

قرآن، منشور ایمان	۶۷
کفر	۷۱
بیماردلی	۷۲
ضلالت و هدایت الهی	۷۳
تقوا و مغفرت، دو شرط بهره گیری از قرآن	۷۴
برنامه کاربردی (۷)	۷۶
اندیشه؛ تلاوت قرآن	۷۸
گفتار هشتم: تنظیم ارتباط انسان با خدای متعال (۱)	۸۰
انحصار حمد برای رب العالمین	۸۰
بارقه‌ای از حقایق توحیدی سوره حمد (۱)	۸۳
برنامه کاربردی (۸)	۸۷
اندیشه؛ توحید در حمد، ویژگی انسان موحد	۸۹
گفتار نهم: تنظیم ارتباط انسان با خدای متعال (۲)	۹۱
توحید در عبادت و استعانت، و طلب هدایت	۹۱
بارقه‌ای از حقایق توحیدی سوره حمد (۲)	۹۱
هدایت، مهم‌ترین نیاز بشر	۹۶
برنامه کاربردی (۹)	۹۸
اندیشه؛ رابطه طولی اطاعت و استعانت از خدا و از حجت خدا	۹۹
آداب بندگی (۱)	۱۰۱

مقدمه

به نام آن که جان را فکرت آموخت   چراغ دل ز نور جان برافروخت
ز فضلش هردو عالم گشت روشن   ز فیضش خاک آدم گشت گلشن

خداوند یگانه را سپاس می‌گزاریم که به ما توفیق تدوین دفتر نخست متن آموزشی «تربیت توحیدی» را که گام نخستین برای تحول در نظام آموزشی اخلاق و تربیت است، عطا فرمود، و از قصور و نقصیر خود در انجام وظایف عبودیت در پیشگاه باعظمت او استغفار می‌کنیم.

هدف از تدوین متن آموزشی اخلاق، انتقال مفاهیم علمی محض نیست تا آنکه در پایان دوره آموزشی، بر مبنای دلیلی که در حافظه ثبت می‌شود آزمون و ارزیابی صورت گیرد؛ بلکه افزون بر آن، مهم‌ترین عاید، القای آثار اخلاقی و تربیتی و پرورش اخلاقی بر اساس آداب و اخلاق و اوصاف ربوبی و ورود به حلقه اهل سلوک و معرفت در مفهوم صحیح و جامع آن است.

برای رسیدن به این هدف متعالی، استاد، نه تنها به مثابه یک معلم آموزشی در انتقال مفاهیم و مصطلحات و محفوظات، بلکه در نقش یک مربی راه‌بلد، دغدغه‌مند و جهادگر، به تربیت نفوس و تنویر اذهان و قلوب می‌پردازد. و با نشان دادن بینات و آیات و موازین و مبانی، دل‌ها را می‌شوراند، و جان‌ها را شیفته و شکوفا و مشتاق می‌کند. آن‌گاه در گرماگرم تزکیه و تربیت، معرفت به آستان ربوبیت، ادب عبودیت و راه و رسم حقایق شریعت را به متریان خود می‌نمایاند.

برای رسیدن به این مقصود، این متن به نوعی دیگر تنظیم شده است، و در آن اثری از پرسش‌های معهود در پایان هر درس نمی‌بینیم؛ اما به جای آن انواعی از برنامه‌های کاربردی پیشنهاد شده، که مشتمل بر دستورالعمل‌های تربیتی و اخلاقی و نیز تمرین‌هایی برای اندیشه و تأمل فردی و جمعی است.